

Kauko Rekola:

"RELATION OM DE I ST. MICHEL INRÄTTADE
TYG- OCH FÖRRÅDS- HUSEN FÖR KONGL. SAVO-
LAXSKE BRIGADEN — ÅR 1789."

Med ovannämnda rubrik försedda redogörelse över för-
rådshusets i St. Michel verksamhet år 1789 ansluter sig
till den dokumentsamling i Riksarkivet, som behandlar
kriget åren 1788—90.

Denna redogörelse är författad av rustförrådens dåva-
rande chef, förre majoren vid Karelska Dragonregementet
Sven Christofer Duncker. Denna major Duncker, som var
farbror till hjälten i Finska kriget 1808—1809 Joachim
Zacharias Duncker, var född i Jääskis socken den 12. 1.
1734.¹⁾ Han inträdde år 1751 som volontär till Savolax
infanteriregemente och blev år 1757 befördrad till rust-
mästare. Från år 1762 tjänade han som fältväbel vid Ka-

¹⁾ Stamfadern till ätten Dunckers finska gren Joachim Dunckert
hade flyttat på 1650-talet med sin familj från Tyskland till Fin-
land. Han tjänade som ryttmästare vid överste Pistolhielms dra-
gonregemente samt sedermera vid v. Burghausens dragonrege-
mente och var bosatt i Siitola by i Ruokolaks socken. Joachim
Dunckert stupade i slaget vid Lund år 1676. Sven Christofer Dunc-
kers far, Joachim Henriksson, var född i Ruokolaks år 1682. Han
tjänade först i Stora Nordiska Kriget som volontär vid Karelska

relska dragoneskadronen samt från år 1770 som premieradjutant vid samma eskadron. Han tog avsked från armen med majorsgrad och bosatte sig på sin egendom Tuppurala i St. Michel socken, var han avled den 29. 5. 1811.

År 1789 kommenderades major Duncker, som då redan tagit avsked från armen, av Savolaxbrigadens dåvarande kommendör till chef för brigadens rustförråd i St. Michel.

Denna uppgift lämpade sig Duncker ytterst väl, ty vid sidan av sina tjänstegöromål kunde han ha uppsikt över skötseln av sin lantegendom: "såsom den enda resours för min framtid till bergning för mitt husfolck af 25 personer."

Duncker inträdde sin nya tjänst i St. Michel den 1 februari år 1789. Sina tjänstegöromål skötte han särdeles samvetsgrannt, till och med till den grad, att han utom den ordinarie officiella bokföringen antecknade i sin egen annotationsbok alla ankomna samt vidare befordrade vapen- och rustförsändelser. Dunckers redogörelse grundar sig till största del just på dessa sistnämnda anteckningar, ty när ryssarna kom till St. Michel efter slaget vid Porrassalmi råkade Dunckers officiella papper på Tuppurala gård i ryssarnas händer.

Till största del är redogörelsen förteckningsmässiga dagboksnoteringar över varuförsändelser och den innehåller säkerligen för forskning värdefulla fakta angående Savolax brigadens beväpning samt dess förplägnad under Gustaf

kavalleriregementet och blev tillfångatagen år 1704 i Narva. Han rymde från krigsfångenskapen och tjänade därefter fortfarande vid sitt gamla regemente och blev befordrad till löjtnant år 1708, men blev ånyo tillfångatagen år 1710 i Viborg. Efter kriget tjänade han med kaptenskaraktär vid Nyländska och Karelska dragonregementen samt från år 1740 som chef "vid Weckelax Compagnie" i sistnämnda regementet. Deltog år 1741 i slaget vid Villmanstrand. Han avled år 1765.

III:s krig. De första anteckningarna är från den 1 februari, då lagren i St. Michel var tomma, och därefter har de anlända och avgångna försändelserna antecknats nästan dagligen.

Slutdelen av redogörelsen, i vilken Duncker från sin egen synpunkt refererar slagen vid Porrassalmi och händelserna i St. Michel samtidigt samt därefter, avviker från berättelsens förteckningsmässiga stil och är i den grad intresseväckande, att dess publicering i denna årsbok säkerligen är på sin plats.

— — —
Junii 12. Med patron arbetet Continuerades til den 12. Junii då jag bekom ordres at afsända all ammunition, undantagande de färdige skått som Troupperne hade af nöden och hwilcka äfven deraf uttogo sitt fulla behof, till Piexemäki ut med Landsvägen. Detta blef genast wärckställdt, sålunda, 73: Cent: krut, 69 lådor blykulor, 7 lådor flintar afsändes, samt tillika 39:st: mörk blått Kläde, 3:d:o Golt, 39:st: Tält, 215 Savolax Infanterie Monderingar och 35:st: Sjö artilleriet d:o, jemte 23:st: järn beslagne kärror, så vida den skiutsande allmogen sielfve icke hade kärror till fyllest. Denne Transport afgick således samma dag under Fendrich Neglicks inseende åt Piexemäki, med ordres at på 4: mils afstånd härifrån stadna och afwakta vidare ordres.

D:o d. 13: under påstående Battaille i porassalmi ankom ifr. Heinola 12: Centner Krut och med en hop artil. ammunition och andre persedler emottogs. — Sedan slaget i porassalmi om aftonen den högste vare prisad! lyckeligen aflupp och fienden blef tillbaka drifven, begyntes samma afton med patron arbetet med större antal manskap, samt inrättades et annat laboratorium till förfärdigande af Ca-

non Skått, emedan åtgången i Porrassallmi under 19 timmars ständig eld var så stor, at föga öfverblef af den förra ammunition som var omkring 40000 Mousqvette skott och 400: Canon Skått.-Till fält följande af detta arbete eftersände jag den 14. Junii om aftonen som den 15. om morgonen ankom 12: Centner Krut och en låda flintor emedan det spordes något behof deraf. Således hade jag 24: Centner Krut med de 12 Centner inberäknade som under Battailen d:13: ankom, 12 lådor Mousqvette kulor som ei voro bortsända och 2:ne lådor flintor, så vida en förut var lemnad til Troupernes behof. — Arbetet uti Laboratorierne fortsattes med all drift dagar och nätter, samt troupparne föresågs dageligen och efter det de hunno ankomma med sina behofver, såsom Gefvär Ammunition, beklädning, kårer, Tält, säckar med mera.

Junii d: 17, ärhöll jag general ordres at med en Express eftersända den Transport som med fendrich Neglick den 12: Junii åt Piexemäki afgick: Detta wärkstältes genast och Sergeant Hammarbeck afgick med ordres till fendrich Neglick at ofördröjeligen åter komma med sin Transport, hwilcken ock emot aftonen den 18: Junii ankom, då alla de persedlar han med sig haft blefvo efter befallning i Tyghusen insatta.

Dito d: 19: om morgonen började fienden åter attackera våra i Porassallmi varande Troupper, likwäl något lamt, men i det ställe tog en omwäg med en annan Collonne och sökte med force tränga sig igenom Watila by fram till St. Michel. Detta gaf den upmärksamhet at jag genast lätt pålasta så mycket af ammunition som jag kunde få skjuthästar til, om jag rätt påminne mig var det 30 Centner Krut, lika så många lådor med bly kulor och alla flintlådor, samt 25 Tält hwilcka äfven tjente at omswepa krut

St. Michel år 1776 enligt G. M. Sprengtportens manöverkarta. Munderingsbodnar vid Naisvuori. Av S. C. Duncker ägda Tuppurala (Tuparila) på andra sidan om Saimen-viken. — Adlersparre: Krigssamlingar IV.

Centnerne som redan woro tämmeligen gisnade, hwilcket, alt efter handen som någon skjutshäst fick blef på lassadt och stod färdigt at aftåga på St. Michels Malm — wid pass par timmar derefter blef jag underrättad derom at våre Troupper fått ordres at retirera och at Magaziner och Förrådshus skola upbrännas, hwarom fendrich Neglick fått ordres at anstalta om antendningen då fienden skulle nalkas St. Michel och at Bagaget skulle gå förut å Jockas och på en mils afstånd afbida tils alt Bagaget djt ankommit: hwarföre så snart någon del af Trouppernes Bagage började at tåga, afgick jemväl desse Ammunitions och Tält lass under betäkning af någre man utaf Savolax Infanterie wargeringen och stötte till Carelska Dragonernes Bagage fihl. — Under det som Bagaget småningom alt som det ankom ifrån Troupperne flockvis tågade, blef man warse någre hästar här och där som då ankommo, dock utan kärror, hwilcka då genast af mig och Lieutnanten Nils Grotenfelt, som war mig biträdig, togos, spändes för Förrådets kärror som stodo wid Bodarne och lassades på ifrån Tyghusen 39: Buntar blått Commisskläde, hwilcka innehöllo 1337:alr, Golt kläde i 3 buntar 85 $\frac{1}{2}$:alr, foderboij 156:alr, foderwäf 893:alr, Blåwalmar 818:alr, alla nya koppar kitlar, et partie skiortor, Tält, remtyg persedlar, Gefwär och Monderingar som dels woro i ouslagne packkistor och dels ifrån Tyghuset utkastades och på lassadt blef samt efterhanden afskickades till det bestämda stället, hwarmed fortfors ända intil des fienden wiste sig på fältet wid St. Michel samt våre troupper och artillerie drogo sig derifrån, då wi jemwähl måste begifva oss derifrån, Lieutenant Grotenfeldt ridande til våre Troupper men jag som war til fots begaf mig å stranden, hwarest jag åsåg med blödande hierta Tyghusen brinna med all den Kronans

ägendom som där till stor myckenhet ännu war qvar: hwarefter jag satte mig uti en liten båt som jag djt bestält, då Cosakerne redan kommo åt stranden, och for jag öfver viken til min gård Tuppurila, hwarifrån jag genast utan uppeholl ridande begaf mig genom skogen och letade mig fram till en aflägsen skogs tract Wehmais by 1 1/2 mihl ifrån kyrckan til et hemman som jag där äger, och måste äfven qwarlemna på Tuppurila all min ägendom, som där befants ongefärligen för 300 Rdlrs värde som af fienden blef förstörd och plundrad tillika med såwäl alla till Tyghuset hörande handlingar, som mine enskilte papper.

Enär jag nu således med smärte fult hierta såg Tyg- och Förråds husen brinna med den myckna kronans ägendom som där ännu war qvar, samt förmodande äfven at den del som på förbemälte sätt blef bort skickad wore wäl bärgad igenom det der adjungerades med fördelningens Tråss på anbefalt wist ställe, hwarest förmodeligen sådan bewakning af wederbörande Chefs warit förordnad som tillfället och omständigheterna i sådan Casus fordrat, har jag trodt at min Commission i och med det samma uphördt, hwarföre jag tils widare stadnat qvar på mitt aflägsna hemman i Wehmais by, samt genast, så fort jag blifwit underrättad derom at wåre ifrån St. Michel retirerade trupper stadnat i Jorois, Rapporterat högwälborne Herr Baron, General Majoren och Riddaren af Kongl. Swärdsorden med Stora Korset samt Kongl. franska orden pour le merite von Steding om min vistelse och afwachtadt ordres om något i anseende til mig wore at befalla. — Hwarefter jag jemwäl sedan kort derpå personligen upwachtade högbemälte Herr General i Jorois: och emedan högbemälte herre ei hade något at befalla, afreste jag derifrån åter till min vistelse ort i St. Michel och Wehmais by,

för at söka understödja mitt hushåll som är stort i anseende till mengden af wärnlöst folck, hwilcka alla behöfva min omsorg för brist på lifs uppenhålle som blef fienden till rof: Men jag är hwart ögna blick färdig at med trohet och Nijt upoffra mig till min nådiga Konungs tjenst och fädernes Landets nytta.

St. Michel d. 12. augusti 1789.

S. C. Duncker
afskedad Major.

— — —

Ovan tryckta relation fordrar dock på personhistoriska grunder en viss komplettering. Dunckers tjänstebana slutade nämligen ännu inte vid detta. Han fick mycket snart till uppgift "Parqvens reglerande här i Savolax", såsom han meddelar i sitt brev till Helsingfors rustkammare den 25 oktober. Detta brev förvaras jämsides med hans korrespondens med nämnda rustkammare i Riksarkivets dokumentsamlingar.¹⁾

Denna korrespondens — tillsammans med Dunckers "relation" — skulle säkerligen kunna giva stoff till en vidlyftigare studie över krigshändelserna samt förplägnaden i Savolax. I detta sammanhang må detta dock beröras blott i all korthet för att ge någon uppfattning om de svåra förhållandena, vilka rådde då under krigföringen i Savolax.

Det fattades både arbetsrum, personal och krigsmaterial. Rustkammaren var fördelad till tre olika ställen: Jokkas, Jorois och Varkaus, och på den förstnämnda orten hade arbetsverkstaden till sin disposition blott en klock-

¹⁾ Militaria II: 1788 inkomne o. afgående Bref-Böcker wid Tygmästare-Expeditionen i Helsingfors.

stapel och ett stall. Inkvarteringsförhållandena var ytterst primitiva och däri låg säkerligen grunden även till personalbristen. Om dessa svårigheter berättar Duncker bl. a. följande: "Här i Jockas blifwit så Gålf, Fönster, dörrar och Spisar alt ecraserad. Jag är tills dato ännu sielf utan Fönster inlogerad". Jämsides med bristen på ammunition — varom Duncker bl. a. berättar: "wi ofta, från Ryska Batterierne på Lajtasilda, blifwit på en dag, sägnade med mera af denna wara, än hela wår Plan innehåller" — var det brist även på artilleri. I ett brev yttrar Duncker sin förundran över det, till vilken nytta de i stället för 40-pundiga mörsarena skickade 16-pundiga rikochette-mörsarena kunde vara "uti ett Land som icke är danat till Ricochetten".

Jag kan inte låta bli att till slut citera Dunckers redogörelse över de bedrövliga omständigheterna i januari 1790: "Mina Gamrater äro till största delen ännu sysselsatta at hålla wakt så i Retranchementet wid Callislax som Pumala; alla wäll ledsna wid en sådan Tjenstgöring, och i daglig bekymmer om Foder. Manskapet deremot har tagit sit Partie at öfwer gifwa werlden, och har jag i 3:ne weckors tid förlorat 12 af mine påliteligaste Karlar wid Compagniet och Resten är mäst sängliggande med ett utseende som de hade fått förgift . . . Men hwarifrån skola alla hästar och Fourage tagas till wåren, det få wi höstas frälst utur allmänna Concursen lära . . ."